

INGLIZ TILINI O'QITISHDA 5-SINF O'QUVCHILARIDA O'QISH KO'NIKMASINI RIVOJLANTIRISH MAZMUNI

Madina Tashpulatova

Ingliz tili fani o'qituvchisi, Navoiy prezident maktabi
Doktorant, Navoiy Davlat Universiteti, Navoiy, O'zbekiston

e-mail: tashpulatovamadina35@gmail.com

tel: +998934347868

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19416795>

Annotatsiya.

Mazkur tezisda ingliz tilini o'qitish jarayonida 5-sinf o'quvchilarida o'qish ko'nikmasini rivojlantirish mazmunining nazariy-metodik asoslari tahlil qilinadi. O'qish ko'nikmasining mazmuni o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlari, til materiallari, matnlarning xarakteri hamda ta'limning kommunikativ maqsadlari bilan uzviy bog'liq holda yoritiladi. Shuningdek, 5-sinf bosqichida o'qish ko'nikmasini shakllantirishning asosiy tarkibiy qismlari, ya'ni matnni idrok etish, mazmunni tushunish, axborotni ajratib olish, uni qayta ishlash va unga nisbatan munosabat bildirish masalalari ochib beriladi. Tadqiqot natijalari o'qish ko'nikmasini rivojlantirish mazmunini to'g'ri belgilash ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili ekanini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: o'qish ko'nikmasi, ingliz tili, 5-sinf, o'qib tushunish, metodik mazmun, matn bilan ishlash, kommunikativ yondashuv.

Chet tilini o'qitish tizimida o'qish ko'nikmasi o'quvchining tilni egallash darajasini belgilovchi muhim ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, umumiy o'rta ta'limning tayanch bosqichi bo'lgan 5-sinfda o'qish faoliyatini to'g'ri tashkil etish muhim metodik vazifalardan sanaladi. Chunki aynan shu davrda o'quvchi chet tilidagi yozma nutqni qabul qilish, uning mazmunini anglash va o'zlashtirilgan ma'lumotdan amaliy foydalanishga o'rganadi.

5-sinf o'quvchilarida o'qish ko'nikmasini rivojlantirish mazmuni bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lgan bir necha tarkibiy qismlarni o'z ichiga oladi. Avvalo, o'quvchida grafik obraz bilan tovush, so'z shakli bilan uning ma'nosi o'rtasidagi bog'liqlikni shakllantirish zarur. Bu jarayonda o'quvchi til birliklarini alohida holda emas, balki matn tarkibida qabul qilishga o'rganadi. Natijada u gaplar o'rtasidagi mantiqiy aloqalarni anglaydi va bosqichma-bosqich yaxlit matn mazmunini tushunishga erishadi.

O'qish ko'nikmasi mazmunining muhim jihatlaridan biri matndan axborot ajratib olishdir. 5-sinf o'quvchisi o'qilgan matndan asosiy fikrni aniqlay olishi, voqea-hodisalar izchilligini tushunishi, qahramonlar yoki predmetlarga oid oddiy ma'lumotlarni topa bilishi lozim. Shu bilan birga, u matn asosida sodda xulosalar chiqarish, muhim faktlarni ikkinchi darajali ma'lumotlardan farqlash kabi amallarni ham bajara olishi kerak. Demak, ushbu bosqichda o'qish ko'nikmasi faqat texnik o'qish bilangina cheklanmay, balki mazmuniy va analitik o'qishni ham qamrab oladi.

Mazmunni belgilashda o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini inobatga olish alohida ahamiyat kasb etadi. 5-sinf o'quvchilari uchun haddan tashqari murakkab, hajman katta va abstrakt mazmundagi matnlar samarali natija bermaydi. Aksincha, sodda tuzilgan, mavzusi bolalar hayotiga yaqin, syujetga ega, qiziqarli hamda obrazli matnlar o'qish faoliyatini

faollashtiradi. Shu sababli mazkur bosqichda ertaklar, qisqa hikoyalar, kundalik hayotga oid matnlar, dialoglar va kichik informatsion parchalardan foydalanish maqsadga muvofiqdir.

5-sinfda o'qish ko'nikmasini rivojlantirish mazmuni o'quvchida bir qator amaliy malakalarni shakllantirishni ham nazarda tutadi. Jumladan, matn mavzusini aniqlash, kalit so'zlarni topish, savollarga javob berish, matn rejasini anglash, mazmunni qisqacha qayta ifodalash hamda o'qilgan materialga munosabat bildirish shular jumlasidandir. Mazkur malakalar keyingi bosqichlarda murakkabroq matnlar bilan ishlash uchun zarur tayanchni yaratadi.

Shuningdek, o'qish ko'nikmasini rivojlantirish mazmuni bosqichlilik tamoyiliga asoslanishi zarur. Ya'ni avval o'quvchilarni matnni qabul qilishga tayyorlash, keyin matnni anglashga yo'naltirish, undan so'ng esa o'zlashtirilgan mazmunni mustahkamlashga xizmat qiluvchi topshiriqlar tizimini qo'llash lozim. Bunday izchillik o'qish jarayonining mantiqiy va samarali tashkil etilishiga xizmat qiladi. Shu ma'noda o'qish mazmuni nafaqat matnning o'zi, balki unga mos ravishda tanlangan metodik topshiriqlar tizimi bilan ham belgilanadi.

Muhim jihatlardan yana biri shundaki, 5-sinfda o'qish ko'nikmasini rivojlantirish mazmuni kommunikativ xarakterga ega bo'lishi kerak. O'quvchi o'qigan matnni shunchaki tushunibgina qolmay, undan nutqiy faoliyatda foydalanishga ham o'rganishi zarur. Masalan, o'qilgan voqea-hodisa yuzasidan qisqa fikr bildirish, qahramonlarning xatti-harakatlariga baho berish, oddiy savollar tuzish yoki matn mazmunini og'zaki bayon qilish kabi faoliyat turlari o'qishning amaliy qimmatini oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, ingliz tilini o'qitishda 5-sinf o'quvchilarida o'qish ko'nikmasini rivojlantirish mazmuni til materialini anglash, matndan axborot olish, mazmunni qayta ishlash va uni nutqiy faoliyatda qo'llash kabi tarkibiy qismlarning uzviy birligida namoyon bo'ladi. Mazkur mazmunni o'quvchilarning yosh, psixologik va til tayyorgarligi xususiyatlariga mos ravishda tashkil etish o'qish samaradorligini oshirishning muhim sharti hisoblanadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Grabe, W. *Reading in a Second Language: Moving from Theory to Practice*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009.
2. Harmer, J. *How to Teach English*. Harlow: Longman, 2007.
3. Ur, P. *A Course in Language Teaching: Practice and Theory*. Cambridge: Cambridge University Press, 1996.
4. Hedge, T. *Teaching and Learning in the Language Classroom*. Oxford: Oxford University Press, 2000.